

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARININ ETKİLİ KULLANILMASINDA OKUL YÖNETİCİLERİNİN ROLÜ *

THE ROLE OF SCHOOL ADMINISTRATOR IN THE EFFECTIVE USE OF OUT OF SCHOOL LEARNING ENVIRONMENTS

Dilara ALKAN¹, Tuncer BÜLBÜL²

ÖZ: Bu araştırmanın amacı; okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rollerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel yöntem kullanılmış ve olgubilim deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın verileri 12 okul yöneticisi ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilmiştir. Araştırmanın tematik çerçevesi inanç, bürokrasi ve finans olarak üç başlık altında oluşturulmuştur. İnanç başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisi; bürokrasi başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesinde karşılaşılan durumlar ile okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun kurum kültürüne ve iletişimine etkisi; finans başlığı altında ise okul dışı öğrenme etkinliklerindeki mevcut finansal kaynakların ve hedeflenen finansal kaynakların durumu ele alınmıştır. Araştırma sonuçları okul dışı öğrenme etkinliklerinin önemini ve okul yöneticilerinin bu konudaki sorumluluklarının giderek arttığını ortaya koymaktadır. Bulgulara göre okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan veya dolaylı olarak olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Okul müdürlerine göre okul dışı öğrenme etkinlikleri akademik başarı dışında öğrencinin motivasyonunu, özgüvenini ve kişiler arası ilişkilerini güçlendirmektedir. Okul yöneticilerine göre okul dışı öğrenme etkinliği içerik açısından hedef gruba uygun olmalı, öğretmen veya öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlamalı, okul programına uygun olmalı ve güvenlik riskleri barındırmamalıdır. Okul yöneticileri milli duyguları canlandıran, doğal yaşam sevgisini arttıran, sınav motivasyonunu arttıran ve bilimsel içeriği ile öne çıkan okul dışı öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi konusunda daha isteklidir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamı, Okul yöneticisi, Okul yöneticisinin rolleri

ABSTRACT: The aim of this study; is to reveal the roles of school administrators within the scope of out-of-school learning environments. In this study, qualitative method was used and phenomenology design was preferred among the research designs. The data of the research were obtained from interviews with 12 school administrators. The framework of the research was formed under three titles as belief, bureaucracy and finance. The effect of out-of-school learning activities on student and teacher performances under the title of belief; the situations encountered in the conduct of out-of-school learning activities under the title of bureaucracy and the effect of out-of-school learning activities on the school's corporate culture and communication; Under the finance title, the current financial resources and targeted financial resources in out-of-school learning activities are discussed. The results of the research reveal that the importance of out-of-school learning activities and the responsibilities of school administrators on this issue are increasing. According to the findings, school administrators think that out-of-school learning activities directly or indirectly affect the academic achievement of students positively. According to school administrators, out-of-school learning activities strengthen students' motivation, self-confidence and interpersonal relationships, as well as academic success. According to school administrators, the extracurricular learning activity should be suitable for the target group in terms of content, contribute to the personal development of the teacher or student, be suitable for the school program and should not contain security risks. School administrators are more willing to implement out-of-school learning activities that stimulate national feelings, increase the love of natural life, increase exam motivation and stand out with their scientific content.

Keywords: Out-of-school learning environment, School administrator, School administrator's roles

Bu makaleye atf vermek için:

Alkan, D. ve Bülbül, T. (2024). Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rolü. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(2), 534-551.

Cite this article as:

Alkan, D. ve Bülbül, T. (2024). The role of school administrator in the effective use of out of school learning environments. *Trakya Journal of Education*, 14(2), 534-551.

* Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında ilk yazarın 2023 yılında tamamladığı "Okul Dışı Öğrenme Ortamlarının Etkili Kullanılmasında Okul Yöneticilerinin Rolü" başlıklı yüksek lisans tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

¹ Bil Uzm, Edirne İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Edirne/Türkiye, e-mail: dilosss6@gmail.com, ORCID: 0009-0007-664-8796

² Prof. Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Edirne/Türkiye, e-mail:tuncerbulbul@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6334-8264

EXTENDED ABSTRACT

The aim of this study; is to reveal the roles of school administrators within the scope of out-of-school learning environments. In this study, qualitative method was used and phenomenology design was preferred among the research designs. The data of the research were obtained from interviews with 12 school administrators. The framework of the research was formed under three titles as belief, bureaucracy and finance. The effect of out-of-school learning activities on student and teacher performances under the title of belief; the situations encountered in the conduct of out-of-school learning activities under the title of bureaucracy and the effect of out-of-school learning activities on the school's corporate culture and communication; Under the finance title, the current financial resources and targeted financial resources in out-of-school learning activities are discussed. The results of the research reveal that the importance of out-of-school learning activities and the responsibilities of school administrators on this issue are increasing. According to the findings, school administrators think that out-of-school learning activities directly or indirectly affect the academic achievement of students positively. According to school administrators, out-of-school learning activities strengthen students' motivation, self-confidence and interpersonal relationships, as well as academic success. According to school administrators, the extracurricular learning activity should be suitable for the target group in terms of content, contribute to the personal development of the teacher or student, be suitable for the school program and should not contain security risks. School administrators are more willing to implement out-of-school learning activities that stimulate national feelings, increase the love of natural life, increase exam motivation and stand out with their scientific content. School administrators think that out-of-school learning activities encourage the student's sense of belonging to the school and facilitate their ownership of the school. It is believed that out-of-school learning activities strengthen the school's communication with its environment. In addition, it was observed that the financing of out-of-school learning activities varied according to the type of school. Although alumni associations, inter-institutional cooperation protocols, and non-governmental organizations contribute financial resources to the majority of secondary educational institutions, it has been found that the schoolparent union and the individual contributions of the students are the main sources of funding for extracurricular activities in primary and secondary schools. Most of the school administrators think that a certain standard should be set in terms of providing the financial source of out-of-school learning activities.

Introduction

The concept of out-of-school learning is gaining importance in Turkey as in the rest of the world. The role of the school principal, who is the natural coordinator, supervisor and planner of all the stakeholders of the school, is gradually increasing in out-of-school learning activities. Research shows that school principals are expected to fulfill many roles such as instructional leadership, professional development of teachers, management of processes at school, supervision of students and teachers, decision making, budget, finance, program development, school-society relationship (Balyer, 2012). In line with the changing social needs, it is seen that out-of-school learning activities are given more place in the curriculum and school principals assume a more managerial role in this regard.

Method

In this study, qualitative method was used and phenomenology design was preferred among the research designs. The data of the research were obtained from interviews with 12 school administrators. The framework of the research was formed under three titles as belief, bureaucracy and finance.

Findings

According to the findings, school administrators think that out-of-school learning activities directly or indirectly affect the academic achievement of students positively. According to school administrators, out-of-school learning activities strengthen students' motivation, self-confidence and interpersonal relationships, as well as academic success. According to school administrators, the extracurricular learning activity should be suitable for the target group in terms of content, contribute to the personal development of the teacher or student, be suitable for the school program and should not contain security risks. School

administrators are more willing to implement out-of-school learning activities that stimulate national feelings, increase the love of natural life, increase exam motivation and stand out with their scientific content. School administrators think that out-of-school learning activities encourage the student's sense of belonging to the school and facilitate their ownership of the school. It is believed that out-of-school learning activities strengthen the school's communication with its environment. In addition, it was observed that the financing of out-of-school learning activities varied according to the type of school. Although alumni associations, inter-institutional cooperation protocols, and non-governmental organizations contribute financial resources to the majority of secondary educational institutions, it has been found that the schoolparent union and the individual contributions of the students are the main sources of funding for extracurricular activities in primary and secondary schools. Most of the school administrators think that a certain standard should be set in terms of providing the financial source of out-of-school learning activities.

Discussion and Conclusion

The relationship between out-of-school learning activities and the curriculum should be increased and plans should be made to take concrete steps in this regard. According to the research, the opinion that out-of-school learning activities reduce teacher motivation is dominant especially in all school principals working in primary schools. The institutions where the event will be held and the teachers who will organize the event should be supported by local administrations with in-service training, and auxiliary personnel who have a good command of the subject should be assigned during the event. In the study, it was seen that one of the important problems experienced in out-of-school learning activities was the lack of financial resources. Most of the school principals think that a certain standard should be established for the financing of out-of-school learning activities. It is recommended that such activities be planned, designed and supported by the Ministry with appropriations. By making use of the results of the research, studies can be carried out to develop the scale of managerial roles.

GİRİŞ

Günlük hayat ile okul arasındaki bağı güçlendirmede etkili yöntemlerden biri son yıllarda “Okul Dışı Eğitim, Sınıf Dışı Eğitim, Yaygın Eğitim, Sargın Eğitim” gibi tanımlamalarla gündeme gelen ve bilginin dış dünyaya etkileşimi ile alınması gerektiğini savunan okul dışı öğrenme yöntemleridir (Eshach, 2007). Okul dışı öğrenme ortamı eğitim-öğretim programları kapsamında yer alan konu ve kazanımlar doğrultusunda öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel özelliklerini, oyun ve folklorunu tanımasına; derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlamak amacıyla eğitim ve öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerler olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019). Bu kapsamda değerlendirilebilecek eğitim-öğretim süreçlerinde yer alan ders/sınıf/okul dışı uygulama ve etkinlikler; gezi-gözlem ve arazi çalışmaları, sosyal, kültürel, endüstriyel ve bilimsel işlevli mekanlara yapılacak gezi ve ziyaretler (müzeler, doğa tarihi müzeleri, bilim ve teknoloji müzeleri, planetaryumlar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, meteoroloji istasyonları, su arıtma tesisleri, barajlar, sanayi kuruluşları vb.), sanal gerçeklik uygulamaları, doğa eğitimleri, çevre kulüpleri etkinlikleri, doğrudan mekan ile ilgili ödev ve projeler, sportif etkinlikler, sosyal, kültürel ve bilimsel programlar (sergiler, toplantılar, kongre, panel, konferans ve sempozyumlar) ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik mekânsal uygulamalar gibi çok geniş alanı kapsamaktadır (Fidan, 2012).

Okul dışı öğrenme ortamı kavramı; okul sınırları dışında yer alan çeşitli yaşam alanlarından sanal ortamlara kadar birçok alanı kapsamaktadır (Eshach, 2007). Okul, dinamik yapısı ile çevresel etkilere açıktır. Tarihsel, kültürel ve teknolojik gelişmelerden etkilenir çünkü her devrin ihtiyaç duyduğu insan modeli birbirinden farklıdır. Sanayi öncesi devirde usta-çırak ilişkisini temel alan eğitim paradigması sanayi devrimiyle birlikte yeniden şekillenen dünyanın gereksinimlerini karşılayamayacak duruma gelmiştir. Endüstriyel okul modeli, sanayi toplumunun gereksinimlerini en iyi karşılayacak çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin baskın rolleriyle değişen günümüz koşulları sanayi çağının ötesinde bir çağa eriştiğimizi göstermektedir. “Dijital Çağ” adını verebileceğimiz bu yeni çağda bilgi ve iletişim teknolojilerinin tetiklediği süreçler toplumun tüm sosyal ve ekonomik yapılarını etkilemektedir.

Toplumsal yapılar dijital çağa uyum sağlama çabasında değişim ve dönüşüme uğramak durumunda kalmaktadır (Odabaşı, 2006). Tüm bu dönüşüm, yeni çağa uyum sağlayan eğitim hareketliliğinin de gereğini ortaya koymaktadır. Bilgiye erişim yollarının hızlanarak arttığı, teknolojik gelişmelerin tahmin edilemez düzeyde büyüdüğü günümüzde sanayi devrimi sonucunda oluşturulmuş, dört yanı duvarlarla

çevrili, öğretmenin otoriter bir bilgi kaynağı olarak görüldüğü bir okul tanımı çağa ayak uydurmaktan oldukça uzaktır. Sanayi devrimi sonucunda fabrikalarda çalışacak işçilerin ihtiyaç duyacağı temel bilgileri almalarını sağlayan okul modeli işlevselliğini giderek yitirmektedir. 1970 yılında yayınlanan ve sosyal yaşamın pek çok alanıyla ilgili fütüristik tahminlerde bulunduğu Gelecek Şoku adlı kitabında Toffler (1970) eğitimin geleceği hakkında tahminlerde bulunmaktadır. Toffler, “geleceğin teknolojik sistemlerinde” makinaların fiziksel nesnelere akışıyla ilgilenip rutin görevler yerine getirirken; insanların daha çok entelektüel ve yaratıcı görevler üstleneceğini öngörmüştür. Toffler’a göre bu çağda, endüstri çağında olduğu gibi, rutin ve tekrarlanan işleri yapacak temel eğitim almış, birbirinin benzeri ve gözünü kırpmadan emirlere uyacak, otoriteye sadık milyonlarca bireye değil; kritik kararlar alabilecek, yeni koşul ve ortamlara uyum sağlayabilecek, sürekli değişim gösteren bilgi ortamında yeni bağlantılar keşfedebilecek bireylere ihtiyaç duyulacaktır (Sayıklı, 2018). Tüm bu yaklaşımlar eğitim-öğretimin okul duvarlarını aşarak zamandan ve mekândan bağımsız olarak yeni çağa uygun şekilde düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Uzun yıllardır okul dışı öğrenme ortamlarını okul müfredatı ile ilişkilendirerek öğretim yöntemlerini besleyen eğitim sistemleri geliştirilmektedir. Okul çağındaki çocuk ve gençlere hitap eden ve okullarda gerçekleştirilen eğitime katkı sağlayacak türde müzeler veya genel amaçlı müzelerde belirli bölümler oluşturulmuştur. Keşfederek öğrenmeyi amaçlayan ve ziyaretçiyi araştırmaya sevk eden materyalle dolu “keşif odaları”, geçmişin canlandırıldığı “yapay veya tarihi yapılar hatta yerleşim yerleri”, teknolojinin, bilimin ince detaylarının somut olarak yer aldığı interaktif sergiler olan “bilim müzeleri”, ziyaretçilerine buralarda klasik sınıf ortamında yapılan öğrenimden daha fazlasını sunarlar. İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde okul müfredatlarında bu tür müze gezileri ve etkinlikleri küçümsenemez yer tutmaktadır (Hooper Greenhill, 1991).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de okul dışı öğrenme kavramı giderek önem kazanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2020 eğitim öğretim yılı itibari ile kasım ayında bir hafta ve nisan ayında bir hafta olarak uygulamaya konulan “Ara Tatil” uygulaması ile birlikte hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin okul dışı öğrenme faaliyetlerinin artması beklenmektedir. Ara tatil uygulaması için Milli Eğitim Bakanlığı her il için özel olarak okul dışı öğrenme faaliyetleri düzenlemektedir. Her ilde özel hem velilerin çocukları ile katılabileceği programlar hem de öğretmenlerin kültürel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayabileceği ortamlar ara tatil öncesinde belirlenerek ilan edilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığının okul dışı öğrenme konusundaki çalışmaları yalnızca ara tatil uygulaması ile sınırlı kalmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü’nün 08.02.2019 tarihli 2830032 sayılı yazıda “Okul Dışı Öğrenme Ortamları” konusu yer almaktadır. Bu resmi yazı ile Okul dışı Öğrenme Kılavuzu yayınlanmıştır. Ayrıca 2023 Eğitim Vizyonu belgesinin Temel Eğitim Temasında “Yenilikçi Uygulamalara İmkân Sağlanacak” şeklindeki 2. Hedef’in 2. Eyleminde; “Okulların, bölgelerindeki bilim merkezleri, müzeler, sanat merkezleri, teknoparklar ve üniversitelerle iş birlikleri arttırılacaktır.” İfadesi yer almaktadır. Ortaöğretim Temasında yer alan “Akademik Bilginin Beceriye Dönüşmesi Sağlanacak” şeklindeki 2. Hedef’in 3. Eyleminde ise; “Doğal, tarihi ve kültürel mekânlar ile bilim-sanat merkezleri ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarının, müfredatta yer alan kazanımlar doğrultusunda daha etkili kullanılması sağlanacaktır.” Hükümleri bulunmaktadır (MEB, 2018).

Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nde yapılan değişikliklerle okul dışı öğrenme ortamları etkinliklerinin öğretim programlarındaki varlığının artmakta olduğu görülmektedir. Dolayısıyla okulun tüm paydaşlarının doğal koordinatörü, denetleyicisi, gerektiğinde planlayıcısı olan okul yöneticisinin de okul dışı öğrenme etkinlikleri konusundaki görevlerinin artması söz konusudur. Yapılan araştırmalar, okul yöneticisinden halen yürüttükleri rollerin yanı sıra öğretim liderliği, öğretmenlerin profesyonel gelişimi, okuldaki süreçlerin yönetimi ile birlikte öğrenci ve öğretmenlerin denetlenmesi, karar verme, bütçe, finans, program geliştirme, okul-toplum ilişkisi gibi birçok rolü gerçekleştirmelerinin beklendiğini göstermektedir (Balyer, 2012). Değişen toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda okul dışı öğrenme etkinliklerinin daha çok öğretim programlarında yer aldığı ve okul yöneticilerinin bu konuda daha fazla yönetimsel rol sergilediği görülmektedir.

Son yıllarda okul dışı öğrenme etkinlikleri üzerine yapılan çalışmaların sayısının giderek arttığı görülmüştür. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin derste öğrenilen bilgilerin pekişmesinde etkili olduğu (Demiral ve Özcan, 2020) ayrıca öğrenciler için önemli bir motivasyon kaynağı olduğu (Arabacı ve Dönel Akgül, 2020) yapılan araştırmalarda vurgulanmaktadır. Deneyimsel öğrenme ismiyle anılan, açık havada neden-sonuç ilişkisine dayalı karşılıklı etkileşim ile gerçekleştirilen öğrenmelerin, çocukların bütünsel gelişimini desteklediğini ifade edilmektedir (Nelson, 2012). Tüm bu olumlu yansımaların yanı sıra öğretmenler, Türkiye’de öğretim programında okul dışı öğrenmenin yeterince desteklenmediği görüşünü savunmaktadır (Büyükkaynak, Ok ve Aslan, 2016). Ayrıca okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenciler için

mutlu bir süreç oluşturduğu halde ekonomi ve izin alma konusunda karşılaşılan zorlukların varlığı vurgulanmaktadır (Karbeyaz ve Karamustafaoğlu, 2021).

“Okul Dışı Öğrenme” kavramının Türkiye’de öneminin arttığı bu dönemde konu ile ilgili çalışmaların artırılması gerekmektedir. Eğitim yönetimi, toplumun eğitim gereksinimini karşılamak üzere kurulan eğitim örgütünü önceden belirlenen amaçlarına göre işletme, geliştirme ve yenileme sürecidir (Can, 2013). Toplumun gereksinimlerinin farklı pencerelere açılması ile eğitim yöneticilerinin de farklı işletme, geliştirme ve yenileme süreçlerine hakim olması gerekmektedir. Okul yöneticileri, kurumlarının kalitesini arttırabilmek için sağlıklı bir işleyiş ortaya koymak isterler. Okul yöneticileri bu amacı başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için okullarda bir takım roller üstlenirler. Farklı roller sergileyen okul yöneticilerinin eğitim ortamında daha etkin olabilmeleri için bu rollerin farkında olma, bu roller hakkında bilgi sahibi olma ve bu rolleri sürece dahil edebilmek için gerekli becerileri uygulamanın önemli olduğu düşünülmektedir (Tok ve Doğan, 2019) .

2508 sayılı Tebliğler Dergisi’nde (MEB, 2000) yer alan yönetmeliğe göre okul yöneticilerinin okulun iç ve dış öğeleriyle birlikte çalışması, okulun kültürel gelişim ve eğitim merkezi olduğu ilkesinden hareketle yakın çevre ile ilişki kurulmasına ve velilerle sıkı bir işbirliği yapılmasına önem vermesi, okulun imkânlarını çevreye açarak okulun bulunduğu bölgenin bilim ve kültür merkezi haline gelmesini sağlamak, çevre imkânlarından okulun, okul imkânlarından da çevrenin eğitim amaçlı olarak yararlanmasını sağlamak gibi görevleri olduğu yer almaktadır. Bu nedenle okul dışı öğrenme etkinliklerinin aktif bir öğretim unsuru olabilmesi için okul yöneticilerinin kişilik özellikleri, desteği ve tutumu oldukça önemlidir. Alanyazında yer alan araştırmaların okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarını, akademik başarılarını, motivasyon ve diğer becerilerine olan etkilerini ortaya koymaya yönelik olduğu ve öğretmenlerin konu ile ilgili tutumlarını ortaya koyma amacını taşıdığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin en önemli unsurlarından biri olan okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliklerindeki rollerini ortaya koymaya yönelik bir araştırmanın yer almadığı görülmüştür. Bu genel amaç çerçevesinde bu araştırmanın amacı; okul dışı öğrenme ortamları bağlamında okul yöneticisi rollerinin ortaya konmasıdır. Bu doğrultuda yöneticilerin okul dışı öğrenme ortamlarının etkili şekilde kullanılabilmesi için sahip olduğu görüşler farklı boyutlarda ele alınmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

Okul yöneticilerinin;

1. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmenlerin performanslarına yansımaya yönelik görüşleri nasıldır?
2. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesine yönelik görüşleri nasıldır?
3. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin okul kültürü ve iletişimine yansımaya yönelik görüşleri nasıldır?
4. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finans kaynaklarına yönelik görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasındaki rollerine ilişkin görüşlerini incelemek amacıyla olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu doğrultuda araştırma sürecinde üzerine odaklanılan olgu “okul dışı öğrenme ortamları” olarak belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Edirne Merkez ilçede devlet ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan 12 okul Yöneticisi oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan okul müdürlerini belirlerken incelenen olgu hakkında olabildiğince farklı bilgi elde etmeyi sağlayacak unsurların belirlenmesine (Neuman ve Robson, 2014) olanak tanınması nedeniyle amaçlı örnekleme tekniklerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubuna ortaöğretim kurumlarını temsilen fen lisesi, Anadolu lisesi, imam hatip lisesi, Anadolu imam hatip lisesi türlerinden toplam 5 okul yöneticisi; ortaokulların çoğunluğunu temsil etmek amacıyla ortalama öğrenci sosyoekonomik düzeyi düşük ve orta düzeyde olan toplam 4 ortaokulun okul yöneticisi; ilkokulları temsil

etme amacıyla sosyoekonomik düzeyi düşük ve orta düzeyde olan 3 ilkokulun okul yöneticisi dahil edilmiştir. Tablo 1’de katılımcıların kişisel özellikleri yer almaktadır.

Tablo 1.
Katılımcılara İlişkin Kişisel Özellikler

Katılımcı	Cinsiyet	Okul Türü	Branş	Mesleki Kıdem	Yöneticilik Deneyimi	Eğitim Durumu
L_1	K	İmam Hatip Lisesi	Edebiyat	23	10	Lisans
L_2	K	İmam Hatip Lisesi	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	25	4	Lisans
L_3	E	Anadolu Lisesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	23	12	Yüksek Lisans
L_4	E	Anadolu İmam Hatip Lisesi	Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik	18	11	Yüksek Lisans
L_5	K	Fen Lisesi	Kimya	27	11	Yüksek Lisans
O_1	K	Düşük Sosyoekonomik çevreli Ortaokul	Görsel Sanatlar	14	5	Lisans
O_2	K	Orta Sosyoekonomik Çevreli Ortaokul	Sosyal Bilgiler	22	11	Yüksek Lisans
O_3	E	Orta Sosyoekonomik çevreli Ortaokul	İngilizce	24	12	Lisans
O_4	E	Orta Sosyoekonomik çevreli Ortaokul	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	23	11	Yüksek Lisans
$İ_1$	E	Düşük Sosyoekonomik çevreli ilkokul	Sınıf Öğretmeni	28	18	Lisans
$İ_2$	E	Orta Sosyoekonomik çevreli ilkokul	Sınıf Öğretmeni	20	9	Yüksek Lisans
$İ_3$	K	Orta Sosyoekonomik çevreli ilkokul	Sınıf Öğretmeni	15	8	Lisans

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcılardan 12 okul yöneticisinin 6’sı kadın, 6’sı erkektir. Görüşme yapılan okul yöneticilerinin mesleki kıdemleri 14 İle 27 yıllar arasında, yöneticilik deneyim süreleri ise 4 ile 18 yılları arasında yer almaktadır. Çalışmaya katılan okul yöneticilerinin branşları ise edebiyat, din kültürü ve ahlak bilgisi, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, kimya, sosyal bilgiler, görsel sanatlar, İngilizce ve sınıf öğretmenliği branşlarından oluşmaktadır. Araştırmada 5 ortaöğretim, 4 ortaokul, 3 ilkokul okul yöneticisi yer almıştır.

Veri Toplama Aracı

Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinden araştırma amacı kapsamında veri toplanabilmesi için iki ayrı yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarının oluşturulmasında öncelikle ilgili alanyazın taranmıştır. Alanyazında okul dışı öğrenme ortamları ile ilgili olarak yer alan araştırmaların genellikle öğrencilerin öğrenmeye yönelik tutumlarını, akademik başarılarını, motivasyon ve diğer becerilerine olan etkilerini ortaya koymaya yönelik olduğu ve öğretmenlerin konu ile ilgili tutumlarını ortaya koyma amacını taşıdığı görülmektedir. Okul dışı öğrenme ortamlarının öğrenci ve öğretmenler üzerindeki tüm bu etkilerine dair okul yöneticilerinin görüşlerini araştırmak amacıyla görüşme formunda yer alan sorular “inanç boyutu” altında toplanmıştır. Okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin yürütülmesine dair okul yöneticilerinin görüşlerini araştırmak amacıyla görüşme formunda yer alan sorular “bürokratik boyut” adı altında toplanmıştır. Son olarak “finans kaynakları boyutu” ile okul dışı öğrenme ortamı etkinliklerinin mevcut finansal kaynaklarına dair ve olması beklenen finansal kaynaklarına dair okul yöneticilerinin görüşlerinin açığa çıkarılması hedeflenmiştir. Hazırlanan form konu ile ilgili uzmanlık ve deneyime sahip öğretim üyelerinin görüşlerine sunulmuş ve geribildirimler temelinde sorular düzenlenmiştir. Uzman görüşü sonrası oluşan görüşme formu ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler incelenerek form üzerinde çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Pilot uygulama esnasında görüşme formun inanç boyutunda yer alan “Okul dışı öğrenme ortamı etkinlikleri

okulunuz tarafından yürütülen projeleri nasıl etkiler?” sorusunun anlam karmaşası yarattığı fark edilmiştir. Bu soru “Okulunuz sınırlarında başlayıp okul dışına taşınarak bir okul dışı öğrenme etkinliğine dönüşen projeniz oldu mu? Bu proje hakkında bilgi verebilir misiniz?” şeklinde düzenlenmiştir. Verilerin toplanmasında okul müdürleriyle yapılan görüşmeler müdür odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde ses kaydı yapılmamış, araştırmacı katılımcıların görüşlerini not almıştır. Görüşmeler yaklaşık 50 – 55 dakika arası sürmüştür. Görüşme sırasında okul yöneticilerini yönlendirici, araştırmanın veri toplama sürecini olumsuz etkileyebilecek durumlardan kaçınılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

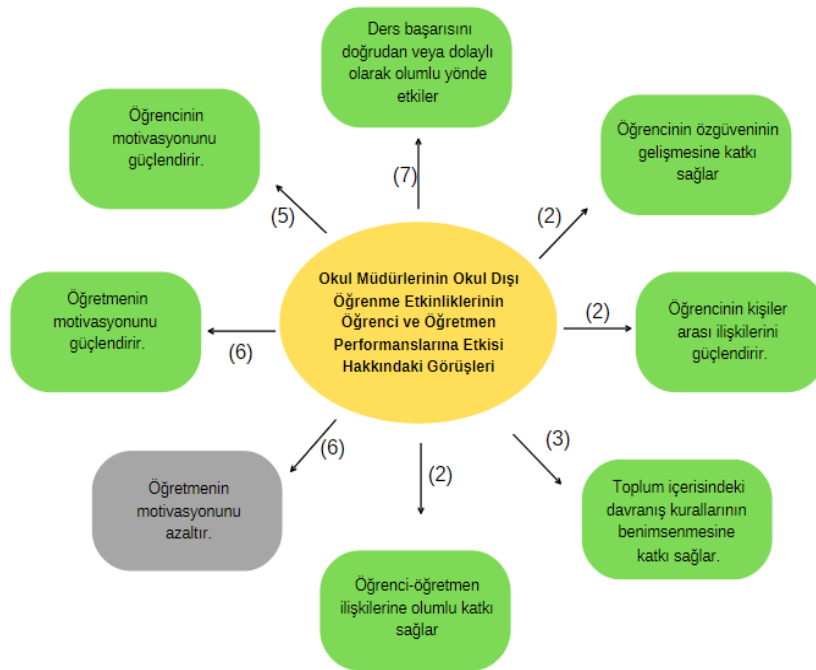
Araştırmada elde edilen veriler betimsel analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve bir takım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşmelerde alınan notlar bilgisayar ortamına aktarılırken görüşme formunda yer alan boyutlar araştırmanın genel çerçevesi olarak kabul edilerek bu boyutlarda yer alan görüşme soruları belirli temalar altında gruplandırılmıştır. Verilerin daha anlaşılır olarak incelenebilmesi için şemalardan yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan şemalarda ifadelerin yanında yer alan parantez içindeki rakamlar, görüşmede o yanıt veren okul yöneticisinin sayısını ifade etmektedir. Araştırmada katılımcı gizliliğinden okul yöneticilerinin çalıştıkları eğitim kademeleri göz önünde bulundurularak lise okul müdürleri L_1, L_2, \dots , ortaokul müdürleri O_1, O_2, \dots ve ilkokul müdürleri $İ_1, İ_2, \dots$ biçiminde gösterilmiştir.

BULGULAR

Araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bulgular gerekli yerlerde okul yöneticilerinin görüşlerinden meydana gelen doğrudan alıntılar ile desteklenerek aşağıda sunulmuştur.

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmenlerin Performanslarına Yansımalarına Yönelik Görüşleri

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisi hakkındaki görüşleri Şekil 1’de özetlenmiştir.

Şekil 1. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci ve Öğretmen Performanslarına Etkisi Hakkındaki Görüşleri

“Bu araştırmada katılımcılardan 2 okul yöneticisi okul dışı öğrenme etkinliğinin planlı ve hedefe yönelik olarak organize edildiği takdirde doğrudan, 5 okul yöneticisi ise dolaylı olarak ders başarısını etkileyeceğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan diğer okul müdürleri ise okul dışı öğrenme etkinliklerinin daha çok öğrencinin motivasyonunu, özgüvenini ve kişiler arası ilişkilerini güçlendirmesi üzerinde durmuştur. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin bu konudaki görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Öğrenci bir okul dışı öğrenme etkinliğinde görev aldığında özgüveni artıyor. Kendine güvenen kişi ise başarılı olur. Öğrenme etkinliklerine katılım isteği artar. Gönüllü katılım oranı arttıkça da öğrencinin her alandaki başarısı dolaylı olarak artar. (L1)”

“Eğer planlanan okul dışı öğrenmede amacı içeriğe yönelikse ve doğru adımlarla planlanmışsa zaten bu etkinlik öğrencinin akademik başarısına katkı sağlayacaktır. Ancak doğrudan bu amaca yönelik değilse bile öğrencinin özgüvenine pozitif yönde katkı sağlayacaktır. Program içeriğe yönelik olsa da olmasa da dolaylı yönden akademik başarının pozitif yönde etkilenmesi söz konusu olacaktır. Öğrencinin dünyaya bakış açısını genişletecektir. (L3)”

“Örneğin okulumuzda eTwinning projesi yürüttük ve Edirne kültürünü yabancı paydaşlarımıza tanıttık. Bu deneyim öğrencilerimizin bilgi birikimini arttırarak akademik anlamda kazanımlarının artmasını hem de kendilerini ifade becerilerinin gelişmesini sağladı. Okul dışı öğrenme etkinlikleri öğrencilerin sohbetinin niteliğini arttırır. (O4)”

Bu görüşlerin yanı sıra araştırmaya katılan okul yöneticilerinin tümü okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci-öğretmen ilişkilerine olumlu katkı sağladığına dair görüş bildirmiştir. Okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin; öğretmen-öğrenci iletişiminin güçlenmesi, öğretmen-öğrencinin birbirini daha yakından tanımaya olanak sağlaması, toplum içerisindeki davranış kurallarının benimsenmesini kolaylaştırması gibi olumlu etkilerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

“Öğrenciler, okul dışı etkinliklerde hem birbirlerini hem de öğretmenlerini daha iyi tanıma fırsatı buluyor. Birbirleri ile nitelikli zaman geçirme fırsatı buldukları için olumlu duyguları pekişiyor. Okula döndüklerinde, zihinleri daha temiz halde ders başına geçebiliyorlar. (L5)”

“Okul dışı öğrenme etkinliğinde öğrenci, öğretmenin ders dışındaki duruşunu ve farklı yönlerini görme fırsatı bulur. Öğretmenine karşı saygısı ve ilgisi artar. İletişim bağı güçlenir. Öğrencinin öğretmenine karşı saygı düzeyi arttıkça, öğretmenin öğrencisine aktarım gücü artar. (L3)”

“Öğretmen ve öğrenci okul dışı öğrenme etkinliğinde birbirini daha yakından tanıyor. Bu tanıma da birbirini daha iyi anlamayı doğuruyor. Toplumda hal ve hareketlerin düzenlenmesinde bu etkinlikler çok değerli. (L1)”

Bunun yanı sıra okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performansına akademik alan dışındaki etkileri konusunda görüşleri açığa çıkarmak amacıyla sorulan soruya araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yarısının okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen motivasyonuna katkı sağladığı konusunda görüş bildirirken diğer yarısının ise okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmenin okula dair motivasyonunu azaltabileceğine dair görüş bildirmesi dikkat çekicidir.

“Okul dışı öğrenme etkinliğinin zorunlu olması motivasyonu düşürecektir. Planlı-programlı düzenlendiği ve önceden bilgilendirme yapıldığı takdirde her türlü olumlu sonuçlar verecektir. (L4)”

“Bazı öğretmenlerimiz bu tür etkinlikleri öğrencinin akademik veya sosyal yönde desteklenmesi için bir fırsat olarak görebilir. Vakti olduğu dönemlerde bu etkinleri severek değerlendiren, istekli olup bize olumlu dönüşler sağlayan öğretmenlerimiz mevcut. (L5)”

“Öğretmenlerimizin okul dışında da sorumlulukları olabiliyor ve durumu göz önünde bulundurarak bir okul dışı öğrenme etkinliği karşısında öğretmenlerimiz isteksiz davranabiliyor. (O2)”

“Etkinlik öncesi hazırlık aşamaları, velilerle iletişime geçmede yaşanan güçlükler, etkinlik esnasındaki güvenliğe dair tedirginlikler öğretmenlerimizde olumsuz duygulara neden olabiliyor. Bu durumda okul dışı öğrenme etkinliğinde görev almak öğretmenlerimizde motivasyon kaybına neden olabiliyor. (İ2)”

“Etkinliğin kendisi de etkinlik esnasındaki güvenlik kaygıları öğretmenlerimizde olumsuz duygulara neden olabiliyor. Bu nedenle çoğu durumda okul dışı öğrenme öğretmenlerimizde okula karşı motivasyon kaybına neden olabiliyor. Belki de bu durum bizim öğrencilerimizin yaşları küçük olduğu için böyledir. Genellikle velilerden destek almak zorun kalıyoruz. (İ3)”

Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Öğrenci-Öğretmen Performansına Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Yöneticisine Düşen Rollere Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri

Tüm görüşmelerde, görüşmenin akışı gereği araştırmacı tarafından katılımcılara, okul dışı öğrenme etkinliğinin öğrenci-öğretmen performansına en üst düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul yöneticisine düşen rollerin ne olduğu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliğinin öğrenci-öğretmen performansına en üst düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul yöneticisine düşen roller aşağıda yer alan Şekil 2’de özetlenmiştir.

Şekil 2. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Öğrenci-Öğretmen Performansına Maksimum Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Yöneticisine Düşen Roller

Katılımcılar okul yöneticilerinin yeni tekliflere açık olması, hakkaniyetli olması, öğretmen-öğrenci menfaatini gözetken kararlar alması, öğrenci ve öğretmenin motivasyonunu göz önünde bulundurması, güvenlik tedbirlerini göz önünde bulundurması, sonuç odaklı ve iyi planlanmış çalışmaların hayata geçirilmesine olanak tanınması gerektiğine yönelik cevaplar vermişlerdir. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin bu konudaki görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Öncelikle bir yönetici olarak tekliflere açık olmak gerektiğini düşünüyorum. Benim aklıma gelmeyen bir şey öğretmen arkadaşımın aklına gelerek öğrenciler için faydalı bir etkinliğin açığa çıkmasını sağlayabilir. Bazen bir öğrencinin, bir velinin de bu konuda görüşleri olup bizleri doğru yönde yönlendirebilir. Dinlenip değerlendirilince, öğrencinin menfaatine bir durum olacağı sezilirse neden olmasın? (L2).”

“Daha önce de söylediğim gibi okul dışı öğrenme etkinliği öğretmenin motivasyonunu düşürüp okuldaki performansını azaltabilir. Bu durumla başa çıkabilmek için okul yöneticisinin hakkaniyetli olması gerektiğini düşünüyorum. Bu tür çalışmalarda görev dağılımı yapılırken öğretmenler arasında adaletin sağlanmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum. (L4)”

“Performansın maksimum düzeyde olması için menfaat tahlili yapmak gerekir. Yani bu etkinliğin sonunda öğrenci menfaat görecektir mi? Öğrencinin yanına kâr olarak ne kalacak? Bu soruya verilecek cevap öngörülebilirse orada maksimum fayda olur. Bir okul yöneticisi önce bunu göz önünde bulundurmalı. (L5)”

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesine Yönelik Görüşleri

Bu boyutta sorulan sorular okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliklerindeki karar verme yöneticilik rollerini ortaya çıkarmaya yöneliktir. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesi hakkındaki görüşleri aşağıda yer alan Şekil 3’te özetlenmiştir.

Şekil 3. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Yürütülmesi Hakkındaki Görüşleri

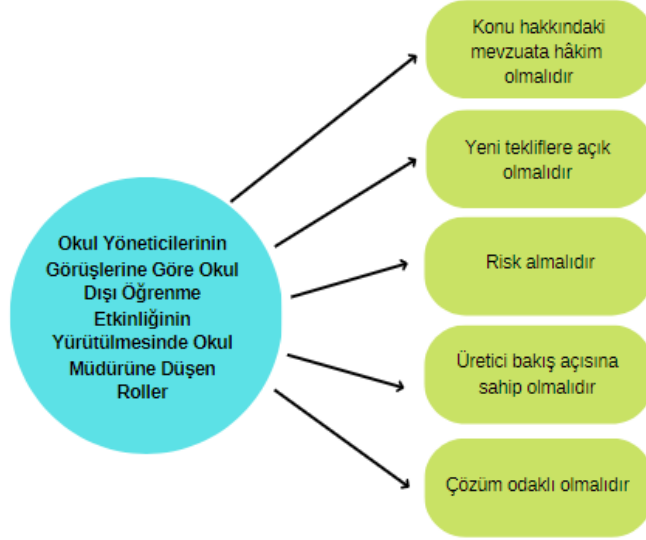
Bu boyutta yer alan ilk soruda okul yöneticileri, okul dışı öğrenme etkinliğinin içerik açısından hedef gruba uygunluğunun, öğretmen veya öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlayacağına inanmanın, müfredata ve okul programına uygunluğunun, güvenlik riskleri barındırmamasının, farklı branşlarla ilişki kurmayı desteklemesinin, iyi planlanmış olmasının ve planlayıcı kişinin etkinlikte fiziksel olarak yer almasının önemli olduğunu altını çizmiştir. Katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Öğrenci işin içerisinde ne derece yer alacak ve etkinliğin sonunda öğrencinin aklında neler kalacak bunu düşünerek hareket ederim. Örneğin coğrafya öğretmenimiz bir konu ile ilgili derslerini meteoroloji genel müdürlüğünde gerçekleştirdi. Edebiyat öğretmenimiz derslerinin bir kısmını millet kütüphanesinde gerçekleştirdi. Bu etkinliklerde öğrenci bizzat yer alıyor ve müfredat ile hatta farklı branşlar ile yaparak yaşayarak ilişki kurma imkânı sağlıyor (L1).”

“Etkinlik öğrencinin ve öğretmenin kişisel gelişimine katkı sağlıyor mu, diye değerlendirmek gerekir. Etkinlikte öğrenci farklı branşlara dair de ufku genişletebilmeli. Gittim-geldim, onu yedim bunu içtim... İle sınırlı kalırsa öğrenci de öğretmen de yalnızca gezmiş olur. Okul dışı öğrenme etkinliğinin anlamlı hale gelmesi için iyi planlama gerekir. (O4)”

“Etkinlikten sorumlu olan veya konu itibari ile düzenlenen okul dışı öğrenme etkinliği ile ilişkisi bulunan öğretmenin etkinlikte yer alıyor olmasını çok önemsiyorum. Bu konu hakkındaki mazeretlere sıcak bakmıyorum. Etkinliğin veriminin artması için ilgili kişilerin etkinlikte yer almasının sağlanması önemlidir. (O1).”

Tüm görüşmelerde, görüşmenin akışı gereği araştırmacı tarafından katılımcılara, okul dışı öğrenme etkinliğinin yürütülmesi çalışmalarında okul yöneticisine düşen rollerin ne olduğu da sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliğinin yürütülmesinde okul yöneticisine düşen roller aşağıda yer alan Şekil 4’te özetlenmiştir.

Şekil 4. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Yürütülmesinde Okul Yöneticisine Düşen Roller

Katılımcılar, mevzuata hâkim olunması, yeni tekliflere açık olunması, risk alınması, üretici bakış açısına sahip olunması ve çözüm odaklı olunması gerektiğini belirtmiştir. Bu araştırmada katılımcılar arasındaki 12 okul yöneticisinden 8’inin cevabında ilgili mevzuata yer vermesi dikkat çekicidir.

“Yasal prosedüre hâkim olmak gerekiyor. Bu tür etkinliklerde onay veren merci okul yöneticisi olduğu için sorumluluk okul yöneticisine ait. İlgili yönetmelikteki tedbirlerin alınmasını sağlamak okul yöneticisinin bu konudaki en önemli rolüdür. (İ1)”

“Aslında okul dışı öğrenme etkinlikleri öğretmen açısından da yöneticiler açısından da bir risk. Ama risk almayıp kötü ihtimallere odaklanırsak oradan alacağımız faydayı alamaz, fazladan elde edilecek kazanımları kaçıırız. Bu nedenle okul yöneticisinin bu tür etkinlikler için biraz da risk alabilen yapıda olması gerekiyor. Tabi ki körü körüne bir risk değil, gerekli izin belgeleri ile hareket edilmesi gerekiyor. (L3)”

“Okul yöneticisi hem tekliflere açık olmalı hem de üretken olmalı. Yani bazen okul yöneticisi kendisi okul dışı etkinlik talebinde bulunmalı. Bazen milli eğitim müdürlüğünün bu konuda teklifleri olabilir, açık olmalı. Şimdiye kadar il milli eğitim müdürlüğünün inisiyatifinde gerçekleşen ve çok güzel sonuçlar alınan okul dışı öğrenme etkinlikleri de oldu. (İ3)”

“Bazen beklenmedik sorunlarla karşılaşılabilir. Örneğin Covid-19 pandemisini hiç birimiz tahmin edemedik. Öncesinde planladığımız bir okul gezisi vardı. Tüm görüşmeler sağlanmış, izinler almış, ücretin bir kısmı teslim edilmişti. Önce ertelemeye gidilse de iptal edilmesi gerekti. Burada okul yöneticisi olarak kimsenin mağdur olmaması için çözüm odaklı bir takım çabalar gerekti. (O2)”

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Okul Kültürü ve İletişimine Yansımalarına Yönelik Görüşleri

Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliğinin okul kültürüne ve iletişimine yansımaları hakkındaki görüşleri aşağıda verilen Şekil 5’te özetlenmiştir.

Şekil 5. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Okul Kültürü ve İl Kurumun Kültürüne ve İletişimine Yansımalarına Yönelik Görüşleri

Okul yöneticilerinin tümü, okul dışı öğrenme etkinliklerinin okul kurum kültürüne katkı sunduğuna olan inancını anlatan yanıtlar vermiştir. Katılımcılar tarafından okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencinin okula karşı aidiyet duygusunu beslediği, okulu sahiplenmesini kolaylaştırdığı vurgulanmıştır. Bazı okul dışı öğrenme etkinliklerinin tekrarlanması, bu etkinliğin kurumun geleneksel etkinliği haline gelmesini sağlayarak kurum kültürünün önemli bir parçası haline dönüştüğü belirtilmiştir. Katılımcı ilkökul yöneticilerinin tümünün, velilerin okul dışı öğrenme etkinliğine katılmasının okul kurum kültürüne sağlayacağı katkılara yönelik yanıtlar vermiş olmaları dikkat çekicidir. Elde edilen bulgular aşağıda yer alan katılımcı görüşleri ile desteklenmektedir.

“Bizim okul dışı etkinliklerimizde veliler de genellikle yer alıyor. Etkinlikte yer alan veli arkadaşına, komşusuna bizimle ilgili, okulla ilgili, öğretmenlerle ilgili izlenimlerini aktarıyor. Bu aktarım esnasında olumlu profili yakalamak çok önemli. Çünkü öğretmene saygı evde başlıyor. Evde, mahallede bunu duyup öğrenen çocuk okula geldiğinde kurum kültürüne de sağlam adapte oluyor. (İ1).”

“Öğrencilerimizin yaşları gereği biz okul dışı öğrenme etkinliklerinde velilerden muhakkak destek alıyoruz. Etkinliğin hedef kitlesi öğrencilerimiz gibi gözükse de aslında velilerimiz de etkinliklerimizin hedef kitlesinde yer alıyor. Velilerin okulu sahiplenmesi öğrencinin de okulu sahiplenmesini kolaylaştırıyor. Okulu sevip saygı duyan öğrenci de daha kolay kurum kültürünün bir parçası oluyor. (İ3)”

“Siz kurum kültürüne katkı sağlanmasını hedeflemeseniz de etkinliğin doğası gereği bu olacaktır. Aidiyet duygusu beslenecektir. Aidiyet duygusu beslenen öğretmen de öğrenci de okul kurum kültürüne katkı sağlar. (O2)”

Katılımcılar bu görüşlere ek olarak, okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun çevresi ile iletişimini güçlendirdiğine ve okulun görünürlüğünü arttırdığına yönelik görüşler bildirmişlerdir. Katılımcılar okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun imajına katkı sağladığını, okulun tercih edilmesine katkı sağladığına, okulun yeni paydaşlar kazanmasını sağladığına, kurumun başarılı ve başarısız yönlerinin sergilenmesini sağladığına ilişkin yanıtlar vermiştir. Görüşme yapılan 12 okul yöneticisinden 8’i okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurumun sosyal medya içeriklerini daha görünür hale getirdiğini fakat esas amacın bu olmayarak sosyal medyanın dozunda kullanılması gerektiğine, bu tür paylaşımların öğrenci gizlilik haklarını ihlal edebileceğine dikkat çekmiştir.

“Okul dışı öğrenme etkinlikleri idare, öğrenci ve öğretmenlerin çevresel ilişkilerini güçlendiriyor. Şahısların kurumun çevresi hakkında fikir sahibi olmasını sağlıyor. Sonuçta öğrenme amaçlı bir ziyarette

kurum olarak yakından uzağa bir anlayışla okul dışı öğrenme ortamları tespit ediliyor. Bu ortamlar ile iletişime geçildiğinde kurumumuz da farklı paydaşlar kazanmış oluyor. (L1)”

“Okul dışı öğrenme etkinlikler okulumuzun görünürliğini artırıp markalaşmasını sağlıyor. Öğrencilerimizin okul dışı öğrenme ortamlarındaki hal ve hareketleri, okul dışı kurumların bizim hakkımızda bir görüş oluşturmasını sağlıyor. (L2)”

“Bu ortamlara dair etkinlikler şüphesiz ki görünürliğümüzü artırıyor. Ayrıca bizlere başarılı yönlerimizi gösterme imkânı veriyor. Ancak burada dikkat edilmesi gereken esas konunun sosyal medya kullanımı olduğunu düşünüyorum. Bu tür etkinliklerde sosyal medya kullanımı araç olmaktan çıkıp amaca dönüşebiliyor. Öğrencilerin gizlilik haklarının ihlal edilmemesi konusunda tüm kurumlar dikkatli olmalıdır.(L3)”

“Okulun görünürliğini artırır ve çevre ilişkilerini güçlendirir. Burada bazı kurumların sosyal medya kullanımına dikkat etmediğini düşünüyorum. Sosyal medya kullanımı dayatması, kullanılmak zorunda gibi davranılması o etkinlikten elde edilecek esas çıktılarının heba olmasına neden olabiliyor. (İ2)”

Bu görüşlerle birlikte katılımcıların okul dışı öğrenme etkinliklerinde kurum ve kuruluşlarla gerekli iletişimin sağlanması ve oluşan aksaklıkların giderilmesi konusunda ortak kanısı birebir ilişkilerin önemli olduğudur. Ayrıca kurumun mezun öğrencilerinin ikili ilişkileri güçlendirdiğinden, kurumlar arası imzalanmış olan protokollerin varlığından, yasal prosedürün takip edilmesi gerektiğinden söz edilmiştir. Katılımcılar tarafından birebir iletişim esnasında beklentilerin net olarak ifade edilmesinin, tarih belirleme konusunda dikkatli olunması gerektiğinin altı çizilmiştir.

“Resmi yazışmalar, ikili ilişkiler ile aksaklıkların üstesinden geliyoruz. Ayrıca Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün desteği var. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Trakya Üniversitesi ile imzalamış olduğumuz çeşitli protokoller var. Bu protokoller izin konusunda hızlı sonuç almamızı sağlıyor. Oluşabilecek aksaklıklar ise ikili ilişkiler ve tecrübe ile aşıyor.(L1)”

“Gerekli iznin sağlanması için kendimizi iyi ifade etmemiz gerekiyor. Eğer kendimizi iyi ifade eder, etkinliğimizden beklentilerimizi net olarak belirtebilirsek gerekli iznin çıkması konusunda sorun yaşanacağını düşünmüyorum. Ama tabii bizim de kurum olarak dikkatli olmamız gerekiyor İşbirliği yapmak istediğimiz kurumun kimliğini iyi tanımalı, zararlı örgütlerden kaçınmalıyız.(L4)”

“İletişim MEB aracılığı ile oluyor. Genellikle aksaklık yaşanmıyor. Kaç öğrenci ile hangi tarihlerde bir etkinliğin gerçekleşeceği konusunda anlaşmaya varmak önemli. (İ3)”

Bu boyutta da katılımcılara okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurumun kültürüne ve iletişim gücüne en üst düzeyde katkı sağlayabilmesi için okul yöneticisine düşen rollerin ne olduğu sorulmuştur. Bu konudaki okul yöneticilerinin görüşleri şekil 6’da özetlenmiştir.

Şekil 6. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Kurumun Kültürüne ve İletişim Gücüne En Üst Düzeyde Katkı Sağlayabilmesi İçin Okul Yöneticisine Düşen Roller

Şekil 6 incelendiğinde katılımcıların bu soruya okul yöneticilerinin, diğer kurumlarla ve amirleri ile sağlıklı iletişim kurabilme becerilerine sahip olması gerektiğine dair yanıtlar verdiği görülmüştür. Bu

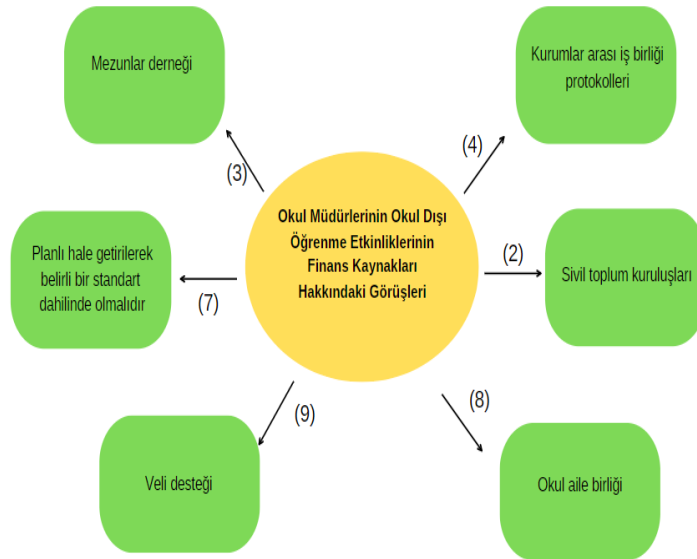
iletişimin sağlıklı olabilmesi için katılımcılara göre okul müdürleri girişken ve işbirliğine açık olmalıdır. Ayrıca okul yöneticileri, kurumu temsil eden kararlar verirken net bir dil kullanmalı, yasal prosedüre uygun hareket etmelidir. Okul yöneticileri, okulun çevresinde yarattığı izlenimleri küçümsememeli, iletişim araçlarından özellikle sosyal medyanın kullanımında dikkatli olmalıdır. Katılımcıların konu ile ilgili görüşleri aşağıdaki gibidir.

“Her konuda ve bu konuda da en önemli şey sağlıklı iletişim kurabilmektir. Bir okul yöneticisi olarak kendinizi doğru olarak ifade edebilirsiniz iletişim anlamında amirlerinizle, öğretmenlerinizle, öğrencilerinizle veya velilerinizle sorun yaşamazsınız. Bazen okul dışı öğrenme etkinliklerini milli eğitim kendisi belirliyor. Mesela Edirne’deki tüm ortaokul öğrencileri trafik eğitim merkezine götürüldü, birçok öğrenci “Sinemaya Gitmeyen Öğrenci Kalmasın” projesi ile çeşitli filmlere götürüldü. Bu gibi projeler milli eğitimin kendi projeleriydi. Bu durumlarda okul yöneticisi işbirliğine açık olmalı ve kendi kurumunu ilgilendiren organizasyonda üzerine düşeni yapmalıdır. (İ2)”

“Bu çağda sosyal medya her kurum için önemli bir iletişim kanalı. Ancak bu konuda oldukça dikkatli olunmalı. Bu mecrada okulunuzla ilgili olumlu izlenimler oluşturabileceğiniz gibi beklenmedik olumsuz sonuçlar da elde edebilirsiniz. Her okul yöneticisi bu konuda dikkatli olmalıdır diye düşünüyorum. Her geçen gün vatandaş olarak bu konuda bilinçlensek de özellikle öğrenci gizliliğini ihlal etmemek konusunda herkesin dikkatli olması gerektiğini düşünüyorum. (L1)”

Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşleri

Bu boyutta sorulan sorular katılımcıların, bilgi sağlama ve karar alma yöneticilik rollerini ortaya koymak amacıyla sorulmuştur. Okul yöneticilerinin okul dışı öğrenme etkinliklerinin finans kaynakları hakkındaki görüşleri aşağıda verilen Şekil 7’de özetlenmiştir.

Şekil 7. Okul Yöneticilerinin Okul Dışı Öğrenme Etkinliklerinin Finans Kaynakları Hakkındaki Görüşleri

Bu boyuttaki sorulara verilen cevapların kurum türlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Örneğin ortaöğretim kurumlarının çoğunda maddi kaynağın sağlanması konusunda mezunlar derneğinin, kurumlar arası işbirliği protokollerinin, sivil toplum kuruluşlarının maddi kaynak oluşturmada etkili olduğunu görüyoruz. İlköğretim kurumlarında ise okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağını çoğunlukla okul aile birliği ve öğrencilerin bireysel katkıları oluşturmaktadır. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul yöneticilerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu tür etkinliklerin planlı hale getirilmesi ve projelendirilmesi sonucu bakanlık tarafından ödeneklerle desteklenmesinin eğitimde fırsat eşitliğini arttıracakı düşünülmektedir.

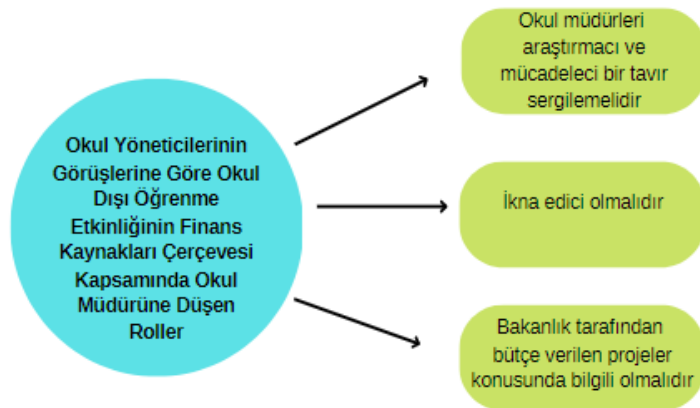
“Okul dışı öğrenme etkinliklerinde maddi imkanlarımızı ikili ilişkilerimizle güçlendiriyoruz. Örneğin okulumuz 12. Sınıf öğrencilerini her yıl eylül-ekim ayında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ne götürüyoruz. Bu gezinin finansal kaynakları arasında birkaç sivil toplum kuruluşunu sıralayabilirim. (L1)”

“Kurumlar arası protokollerin yardımcı olduğu konulardan biri de etkinliğin finansmanı diyebilirim. Araç sağlanması, ikramlar konusunda bu protokoller ve mezunlar derneği önemli bizim için. Daha çok projenin bakanlık tarafında bütçe bulup bir standart içermesini isterdim. (L3)”

“Düzenlemek istediğimiz herhangi bir okul dışı öğrenme etkinliğinde finans kaynağı öğrencilerin aileleri oluyor genellikle. Ancak ihtiyaç durumunda okul aile birliğimizin bütçesi devreye girebiliyor. İhtiyacı olan öğrencilerimize okul aile birliğimiz destek oluyor. Projelendirilip bakanlıktan destek alınan etkinlikler de oluyor. Daha fazla etkinliğin bu şekilde bütçelendirilebilmesi gerekir. (O3)”

“Bu etkinliklerin finansı tamamen velilerimize aittir. Nadiren valilik-belediye veya bakanlık kaynaklı etkinlikler olur ve araç temini konusunda yardım aldığımız olur. Ancak kendi planlamamız dahilindeki tüm etkinliklerin finans kaynağını velilerimiz oluşturmaktadır. (İ2).”

Bu boyut için de katılımcılara okul dışı öğrenme etkinliğinin finans kaynakları çerçevesi kapsamında okul yöneticisine düşen rollerin ne olduğu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre okul dışı öğrenme etkinliğinin finans kaynakları çerçevesi kapsamında okul yöneticisine düşen roller Şekil 8’de özetlenmiştir.

Şekil 8. Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Okul Dışı Öğrenme Etkinliğinin Finans Kaynakları Çerçevesi Kapsamında Okul Yöneticisine Düşen Roller

Katılımcılar bu boyutta, okul yöneticilerinin araştırmacı ve mücadeleci bir tavır sergilemesi gerektiği konusunda fikir belirtmiştir. Ayrıca okul yöneticilerinin ikna yeteneğini kullanarak ihtiyaç duyulan finans kaynağı konusunda kurum-kuruluşlardan, bakanlıktan veya velilerden gerekli finans kaynağı temin edebileceği üzerinde durulmuştur. Katılımcılara göre okul müdürleri bakanlık tarafından bütçe elde edilen projeler (ERASMUS vb.) konusunda bilgili olmalıdır. Bu tür projeler konusunda okul personeline fırsat tanınmalıdır.

“Yeri geliyor okulumuza bağışta bulunan hayırseverler oluyor. Okul aile birliği bütçemizde yer alan bu bağışlar öğrencilerimizin ihtiyaçlarında kullanılıyor. Yeri geliyor doğrudan eğitim masraflarında veyahut bu tür okul dışı etkinliklere katılabilmeleri hususunda bir kaynağa dönüşüyor. (L4)”

“Bütçe konusunda biraz araştırmacı olmakta fayda var. Örneğin ulaşım aracı temininde bir okul servisi ile anlaşıldığında belediye servisine göre daha fazla ücret ödemesi gerekiyor çocukların. Ya da örneğin ziyaret edilecek bir müze ile önden telefon görüşmesi yaparsanız biletler konusunda indirim kazanmak mümkün olabilir. (L5)”

“Bakanlık tarafından bütçe verilen projeler konusunda bilgili olmak, öğretmenlerin bu konudaki çalışmalarını arttırmaları konusunda destekleyici olmak lazım. Bu şekilde hem öğretmen gelişimine katkı sunan hem de öğrencilerine katkı sunan birçok okul oldu. (O3)”

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rolü ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın çerçevesi inanç, bürokrasi ve finans olarak üç başlık altında oluşturulmuştur. İnanç başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci ve öğretmen performanslarına etkisi; bürokrasi başlığı altında okul dışı öğrenme etkinliklerinin yürütülmesinde karşılaşılan durumlar ile okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun kurum kültürüne ve iletişimine etkisi;

finans başlığı altında ise okul dışı öğrenme etkinliklerindeki mevcut finansal kaynakların ve hedeflenen finansal kaynakların durumu ele alınmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelere göre okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarını doğrudan veya dolaylı olarak olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin akademik başarı dışında öğrencinin motivasyonunu, özgüvenini ve kişiler arası ilişkilerini güçlendirdiği ifade edilmektedir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrenci motivasyonunu olumlu yönde etkileyeceği görüşü hakim iken öğretmenlerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebileceğine dair görüşler yer almaktadır. Araştırmaya göre özellikle ilkokullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerinin tümünde okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen motivasyonunu düşürdüğü görüşü hakimdir. Arabacı ve Dönel Akgül (2020) araştırmalarında okul dışı öğrenme ortamlarının uygulanabilirlik bakımından, öğretmen açısından iyi planlama yapılması gereken, öğrenciler açısından motivasyon kaynağı, eğlenceli, gezi gözlem yapacakları, eğlenceli ortamlar olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Clarke Vivier ve Lee (2018), araştırmalarında katılımcıların okul dışı öğrenmenin hem akademik hem de akademik olmayan becerileri geliştirdiği yönünde fikir beyan ettiklerini belirtmişlerdir.

Görüşmelere göre okul yöneticilerinin düzenlenmek istenen bir okul dışı öğrenme etkinliğini onaylayabilmesi için okul dışı öğrenme etkinliğinin içerik açısından hedef gruba uygun olmalıdır. Okul yöneticileri bu kapsamda okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen veya öğrencinin kişisel gelişimine katkı sağlayacağına inanmanın, müfredata ve okul programına uygunluğunun, güvenlik riskleri barındırmamasının, farklı branşlarla ilişki kurmayı desteklemesinin, iyi planlanmış olmasının ve planlayıcı kişinin etkinlikte fiziksel olarak yer almasının önemli olduğunu vurgulamıştır. Okul dışı öğrenme ortamlarının iyi planlanmış olması gerektiğine dair ve mevcut güvenlik risklerine dair görüşler yapılan çeşitli araştırmalarda yer almaktadır. Dilli (2017), çalışmasında öğretmenlerin öğrenci açısından planlı müze gezilerinin çok yararlı olduğunu düşündüğünü, her branş dersi ve yaş grubu için müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğu konusunda hemfikir olduğunu belirtmiştir. Karbeyaz ve Karamustafaoğlu (2021) çalışmalarında, okul dışı öğrenme etkinliklerinde yaşanan güvenlik, ekonomi ve izin alma konusunda karşılaşılan zorluklardan bahsetmişlerdir.

Görüşmelerde okul yöneticilerinin düzenlenmesini isteyeceği okul dışı öğrenme etkinliklerinin ortak özellikleri ortaya konmak istenmiştir. Bu kapsamda okul müdürleri milli duyguları canlandıran, doğal yaşam sevgisini arttıran, sınav motivasyonunu arttıran ve bilimsel içeriği ile öne çıkan okul dışı öğrenme etkinliklerinin gerçekleştirilmesi konusunda istekli olduğunu ifade etmiştir.

Okul yöneticileri okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencinin okula karşı aidiyet duygusunu beslediğini, okulu sahiplenmesini kolaylaştırdığını düşünmektedir. Bazı okul dışı öğrenme etkinliklerinin tekrarlanmasının, bu etkinliğin kurumun geleneksel etkinliği haline gelmesini sağlayarak kurum kültürünün önemli bir parçası haline dönüştüğü sonucuna yapılan görüşmelerde ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcı ilkokul yöneticilerinin tümünün, velilerin okul dışı öğrenme etkinliğine katılmasının okul kurum kültürüne sağlayacağı katkılara yönelik yanıtlar vermiş olması diğer okul türlerinde görev yapmakta olan okul yöneticilerinin verdiği yanıtlardan ayrılmaktadır. Sözer (2015), okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencileri rahatlattığı, özgüven kazandırdığı, doğa sevgisi, çevre bilinci, tüketici bilinci, sanat sevgisi, işbirlikli çalışma becerisi gibi toplumsal değer ve beceriler kazanma üzerine olumlu katkıları bulunduğunu vurgulamaktadır.

Görüşmelere göre okul müdürleri, okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun çevresi ile iletişimini güçlendirdiğine ve okulun görünürlüğünü arttırdığına inanmaktadır. Ayrıca okul dışı öğrenme etkinliklerinin okulun markalaşmasının önünü açtığına, okulun tercih edilmesine katkı sağladığına, okulun yeni paydaşlar kazanmasını sağladığına, kurumun başarılı ve başarısız yönlerinin sergilenmesini sağladığına inanılmaktadır. Görüşme yapılan okul yöneticilerinin çoğunluğu okul dışı öğrenme etkinliklerinin kurumun sosyal medya içeriklerini daha görünür hale getirdiğini fakat esas amacın bu olmayarak sosyal medyanın dozunda kullanılması gerektiğine, bu tür paylaşımların öğrenci gizlilik haklarını ihlal edebileceğine inanmaktadır.

Okul dışı öğrenme etkinliklerinde kurum ve kuruluşlarla gerekli iletişimin sağlanması ve oluşan aksaklıkların giderilmesi konusunda ortak kanı birebir ilişkilerin önemli olduğudur. Ayrıca kurumun mezun öğrencilerinin ikili ilişkileri güçlendirdiğine, kurumlar arası imzalanmış olan protokollerin okulun çevresiyle iletişimini güçlendirdiğine ve bu etkinliklerde yasal prosedürün takip edilmesi gerektiğine inanılmaktadır. Katılımcılar tarafından birebir iletişim esnasında beklentilerin net olarak ifade edilmesinin, tarih belirleme konusunda dikkatli olunması gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca katılımcı okul yöneticilerinin çoğunluğu işbirliği yapılan kurumun kimliğinin önemini ve sakıncalı olabilecek örgütlere karşı dikkatli olunması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı okul müdürleri amirlerinin okul dışı

etkinliklerini desteklediğini ve bu desteğin yeni etkinliklerin planlanması için motive edici olduğunu belirtmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansmanın görüşme yapılan okul türüne göre değiştiği görülmüştür. Ortaöğretim kurumlarının çoğunda maddi kaynağın sağlanması konusunda mezunlar derneğinin, kurumlar arası işbirliği protokollerinin, sivil toplum kuruluşlarının maddi kaynak oluşturmada etkili olduğunu görülürken ilkokul ve ortaokullarda okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağını çoğunlukla okul aile birliği ve öğrencilerin bireysel katkılarının oluşturduğu ifade edilmiştir. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul yöneticilerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu tür etkinliklerin planlı hale getirilmesi ve projelendirilmesi sonucu bakanlık tarafından ödeneklerle desteklenmesinin eğitimde fırsat eşitliğini arttıracakı düşünülmektedir.

Okul dışı öğrenme ortamlarının etkili kullanılmasında okul yöneticilerinin rolü araştırmasından yola çıkılarak aşağıdaki öneriler ortaya konabilir:

Araştırmada okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğrencilerin hem akademik başarılarına olan olumlu etkilerinin varlığından hem de akademik başarı dışında öğrenci motivasyonuna, özgüvenine ve kişiler arası ilişkilerine sağladığı olumlu etkilerden bahsedilmektedir. Bu nedenle okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretim programları ile ilişkisinin artırılması sağlanmalı, bu konuda somut adımlar atmayı sağlayacak planlamalar yapılmalıdır.

Araştırmaya göre özellikle ilkokullarda görev yapmakta olan okul yöneticilerinin tümünde okul dışı öğrenme etkinliklerinin öğretmen motivasyonunu düşürdüğü görüşü hâkimdir. Bu görüşün oluşmasının nedenlerinin başında güvenlik açısından küçük yaş gruplarında daha büyük kaygılar taşıyor olması gelmektedir. Yerel yönetimler tarafından etkinliğin düzenleneceği kurumlar ve etkinliği düzenleyecek öğretmenler hizmetiçi eğitimlerle desteklenmeli, etkinlik esnasında konuya hâkim yardımcı personeller görevlendirilmelidir.

Araştırmada okul dışı öğrenme etkinliklerinde yaşanan önemli sorunlardan birinin maddi kaynak yetersizliği olduğu görülmüştür. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin finansal kaynağının sağlanması konusunda okul yöneticilerinin çoğu belirli bir standart getirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bu tür etkinliklerin planlı hale getirilmesi ve projelendirilmesi sonucu bakanlık tarafından ödeneklerle desteklenmesi önerilmektedir.

Araştırma sonucunda okul dışı öğrenme etkinliklerinin etkili kullanılmasında tespit edilen yönetici rolleri temele alınarak okul dışı öğrenme etkinliklerinde yönetici rolleri ölçeği geliştirme çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Arabacı, S. & Dönel Akgül, G. (2020). Okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik fen bilgisi öğretmenlerinin görüşleri. *International Journal of Scholars in Education*, 3 (2), 276-291.
- Balyer, A. (2012). Çağdaş okul yöneticilerinin değişen rolleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 75-93.
- Büyükkaynak, E., Ok, Z., ve Aslan, O. (2016). Fen bilimleri öğretmenlerinin fen eğitiminde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Ek sayı 1, 43-60.
- Can, N. (2013). *Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Demirel, R. ve Özcan, H. (2020). Ortaokul öğrencileri ile bir okul dışı öğrenme ortamına alan gezisi: Tropikal kelebek bahçesi örneği. *İnformel Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 120-144.
- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 303-316.
- Eshach, H. (2007). Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education. *Journal of Science Education and Technology*, 16, 171-190
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (Çev: M.Ö. Evren, E.G. Kapçı,) Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi. (Eserin orijinali 1991'de basılmıştır.)
- Karbeyaz, A., Karamustafaoğlu, O. (2021). Okul dışı öğrenme ortamlarının öğretime katkısı hakkında sınıf öğretmenlerinin görüşleri üzerine bir inceleme. *İstanbul Journal of Social Sciences*, (29), 1-20.
- MEB (2000). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Okulları Müdürlüğü Görev Tanımı. Ankara: Tebliğler Dergisi.
- MEB (2018). 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi. Ankara: MEB Yayını.

- MEB (2019). Müze Eğitimi Kitabı. Ankara: MEB Yayını.
- Nelson, E. (2012). *Cultivating outdoor classrooms: designing and implementing childcentered learning environments*. St. Paul, MN: Redleaf Press
- Neuman, W. L. ve Robson, K. (2014). *Basics of social research*. Toronto: Pearson Canada.
- Odabaşı, Y. (2006). Değişimin ve dönüşümün aracı olarak girişimci üniversite. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1), 87-104.
- Sayıklı, A. (2018). Düünden yarına eğitim paradigmaları: Sanayi modeli eğitim dijital çağda yeterli mi? *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*. 4(2), 189-198.
- Toffler, A. (1970). *Future Shock*. New York: Random House
- Tok, T. N., ve Doğan, H. (2019). Okul yönetici rolleri ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Curr Res Educ*, 5(1), 1-12.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınları.